

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ

στο σχέδιο νόμου «I) Κύρωση και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στη Σύμβαση της Βαρσοβίας της 16ης Μαΐου 2005 του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, ενσωμάτωση της Α-Π 2003/577/ΔΕΥ, της Α-Π 2005/212/ΔΕΥ, της Α-Π 2006/783/ΔΕΥ, όπως τροποποιήθηκε με την Α-Π 2009/299/ΔΕΥ, και της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ, II) Προϋποθέσεις τοποθέτησης ανηλίκων σε ίδρυμα ή ανάδοχη οικογένεια από και προς κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης βάσει του άρθρου 56 του Κανονισμού (ΕΚ) αριθμ. 2201/2003 του Συμβουλίου της 27ης Νοεμβρίου 2003, για τη διεθνή δικαιοδοσία και την αναγνώριση και εκτέλεση αποφάσεων σε γαμικές διαφορές και διαφορές γονικής μέριμνας, ο οποίος καταργεί τον Κανονισμό (ΕΚ) 1347/2000, III) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2013/48/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου της 22ας Οκτωβρίου 2013, σχετικά με το δικαίωμα πρόσβασης σε δικηγόρο στο πλαίσιο ποινικής διαδικασίας και διαδικασίας εκτέλεσης του ευρωπαϊκού εντάλματος σύλληψης, καθώς και σχετικά με το δικαίωμα ενημέρωσης τρίτου προσώπου σε περίπτωση στέρησης της ελευθερίας του και με το δικαίωμα επικοινωνίας με τρίτα πρόσωπα και με προξενικές αρχές κατά τη διάρκεια στέρησης της ελευθερίας, IV) Ενσωμάτωση της Οδηγίας 2012/29/ΕΕ για τη θέσπιση ελάχιστων προτύπων σχετικά με τα δικαιώματα, την υποστήριξη και την προστασία θυμάτων της εγκληματικότητας και για την αντικατάσταση της Απόφασης - Πλαίσιο 2001/220/ΔΕΥ του Συμβουλίου»

Προς τη Βουλή των Ελλήνων

Ι. ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΥΡΩΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΤΗ ΣΥΜΒΑΣΗ ΤΗΣ ΒΑΡΣΟΒΙΑΣ ΤΗΣ 16ης ΜΑΪΟΥ 2005 ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΝΟΜΙΜΟΠΟΙΗΣΗ, ΑΝΙΧΝΕΥΣΗ, ΚΑΤΑΣΧΕΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΕΥΣΗ ΕΣΟΔΩΝ ΑΠΟ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ, ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ Α-Π 2003/577/ΔΕΥ, ΤΗΣ Α-Π 2005/212/ΔΕΥ, ΤΗΣ Α-Π 2006/783/ΔΕΥ, όπως τροποποιήθηκε με την Α-Π 2009/299/ΔΕΥ, ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ 2014/42/ΕΕ

Εισαγωγή

Η νομοθεσία που αφορά στην καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες έχει αποτελέσει τα τελευταία χρόνια αντικείμενο αλληπαλλήλων τροποποιήσεων και βελτιώσεων, με πιο σημαντικές εκείνες: α) του ν. 3691/2008 (Α' 166), με τον οποίο μεταξύ άλλων ενσωματώθηκαν στη νομοθεσία μας οι Οδηγίες 2005/60/ΕΚ και 2006/70/ΕΚ και μια σειρά Συστάσεων της Ομάδας Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF), β) του ν. 3875/2010 (Α' 158), με τον οποίο μεταξύ άλλων κυρώθηκε η Σύμβαση του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος (Σύμβαση του Παλέρμο) και αντιμετωπίστηκαν ορισμένες αδυναμίες του προηγούμενου νόμου και γ) του ν. 3932/2011 (Α' 49) με τον οποίο μεταξύ άλλων συνεστή-

θη η νέα «Αρχή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, και ελέγχου των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης».

Στο πλαίσιο της ανωτέρω προσπάθειας εντάσσεται η κύρωση με το παρόν σχέδιο νόμου του πλέον σύγχρονου διεθνούς συμβατικού οργάνου με δεσμευτικό χαρακτήρα στο υπό συζήτηση θεματικό πεδίο, ήτοι της Σύμβασης του Συμβουλίου της Ευρώπης «για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας», που υπεγράφη στη Βαρσοβία στις 16 Μαΐου 2005. Η κύρωση της εν λόγω Σύμβασης συνοδεύεται από την ενσωμάτωση στην εθνική νομοθεσία δύο Αποφάσεων-Πλαίσιο και μιας Οδηγίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης με απολύτως συναφές περιεχόμενο: της Απόφασης-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 22ας Ιουλίου 2003, «σχετικά με την αναγνώριση και εκτέλεση των αποφάσεων δέσμευσης περιουσιακών και αποδεικτικών στοιχείων στην Ευρωπαϊκή Ένωση», της Απόφασης-Πλαίσιο 2006/783/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 6ης Οκτωβρίου 2006, «σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης στις αποφάσεις δήμευσης» (όπως αυτή τροποποιήθηκε με το άρθρο 4 της Απόφασης-Πλαίσιο 2009/299/ΔΕΥ της 26ης Φεβρουαρίου 2009), και της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 3ης Απριλίου 2014, «σχετικά με τη δέσμευση και τη δήμευση οργάνων και προϊόντων εγκλήματος στην Ευρωπαϊκή Ένωση» (η οποία αντικαθιστά κατά το πλείστον την Απόφαση-πλαίσιο 2005/212/ΔΕΥ του Συμβουλίου, της 24ης Φεβρουαρίου 2005, «για τη δήμευση των προϊόντων, οργάνων και περιουσιακών στοιχείων του εγκλήματος»).

Το αποτέλεσμα της κύρωσης και ενσωμάτωσης των ανωτέρω συμβατικών και ενωσιακών κειμένων θα είναι ιδίως η δημιουργία, στο πλαίσιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ενός κοινού χώρου εκτέλεσης των δικαστικών αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες, αλλά και η σημαντική διευκόλυνση της εκτέλεσης αντίστοιχων αποφάσεων μεταξύ των κρατών - μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Ταυτόχρονα, βελτιώνεται το νομοθετικό πλαίσιο για τη λήψη και εφαρμογή των σχετικών μέτρων σε εθνικό επίπεδο, με στόχο αφενός τον αποτελεσματικότερο εντοπισμό των οργάνων και των προϊόντων του εγκλήματος, και αφετέρου τη διεύρυνση των δυνατοτήτων δέσμευσης και δήμευσής τους, ιδίως στο μέτρο που συνδέονται με οργανωμένες μορφές εγκληματικής συμπεριφοράς.

ΤΜΗΜΑ Α'

ΚΥΡΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΣΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Η κυρούμενη Σύμβαση αντικαθιστά ουσιαστικά (χωρίς όμως να καταργεί και τυπικά) την προγενέστερη Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης «για τη νομιμοποίηση, ανίχνευση, κατάσχεση και δήμευση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες» του 1990 που τέθηκε σε ισχύ τον Σεπτέμβριο του 1993 και κυρώθηκε στη χώρα μας με το ν. 2655/1998 (Α' 264). Η τελευταία αυτή Σύμβαση έχει ήδη κυρωθεί από όλα τα κράτη - μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης (47 κράτη), καθώς και από δύο μη ευρωπαϊκές χώρες, την Αυστραλία και το Καζακστάν, αποτε-

λει δε σημείο αναφοράς στις διεθνείς συζητήσεις και πρωτοβουλίες που στοχεύουν στη χάραξη μιας συμπαγούς πολιτικής κατά του ξεπλύματος χρήματος. Ωστόσο, δεκαπέντε (15) έτη μετά την ψήφισή της, νεότερες εξελίξεις κατέστησαν εμφανή την ανάγκη επικαιροποίησής της και προσαρμογής της στις νέες συνθήκες που δημιουργήσαν η ραγδαία τεχνολογική ανάπτυξη, η εξέλιξη των τεχνικών του ξεπλύματος (σκόπευση του μη τραπεζικού τομέα, χρήση επαγγελματικών μεσολαβητών κ.ο.κ.) και η εξάπλωση του παράλληλου (αν και διαφορετικής φύσης) προβλήματος της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Στις εξελίξεις αυτές περιλαμβάνεται και η συσσώρευση (προηγούμενως ελλείπουσας) εμπειρίας από την εθνική πρακτική των κρατών - μερών, την εποπτική λειτουργία και τις αναθεωρητικές διαδικασίες οργάνων όπως η Ομάδα Χρηματοπιστωτικής Δράσης (FATF) και η Επιτροπή Ειδικών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την αξιολόγηση των μέτρων κατά του ξεπλύματος χρήματος (MONEYVAL), καθώς και από τα αποτελέσματα της ενεργοποίησης και νομοθετικής δραστηριοποίησης στο υπό συζήτηση πεδίο και άλλων διεθνών οργανισμών (Ευρωπαϊκή Ένωση, ΟΗΕ, Egmond Group κ.α.).

Οι συζητήσεις για την αναθεώρηση της Σύμβασης του 1990 ξεκίνησαν ήδη το 1998 (με τη σκέψη αρχικά κατάρτισης ενός συμπληρωματικού Πρωτοκόλλου προς αυτή), κατέληξαν δε σε ένα νέο συμβατικό κείμενο με σημαντικές προσθήκες, κυρίως στα εξής σημεία:

α) Η Σύμβαση κατέστη πιο συμπαγής και φιλική προς τον χρήστη, επιτρέποντας στους εφαρμοστές της πράξης να ανατρέχουν σε ένα μόνο συμβατικό όργανο ρύθμισης των σχετικών υποχρεώσεων, τόσο σε διεθνές όσο και σε εσωτερικό επίπεδο, και να μην εξαρτώνται από μια σειρά κειμένων που ρυθμίζουν μεμονωμένα επιμέρους ζητήματα της πρόληψης και ελέγχου του ξεπλύματος χρήματος και της διεθνούς συνεργασίας. Έτσι ενθαρρύνεται η αξιοποίηση της σύμβασης για κάθε συναφές ζήτημα και γίνεται πιο εύκολη η κατανόηση των διατάξεων της.

β) Μέχρι πρότινος δεν υπήρχε μια διεθνής σύμβαση με δεσμευτικό χαρακτήρα που να καλύπτει ταυτόχρονα τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η Σύμβαση επεκτάθηκε, έτσι, ακολουθώντας την τάση που έχει παγιωθεί στο διεθνές πεδίο (στο πλαίσιο που διέπει τη λειτουργία της FATF, στη MONEYVAL, στον ΟΗΕ, στην Ε.Ε. κ.α.) και στον τομέα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας, λαμβάνοντας υπόψη τα ήδη υπάρχοντα σχετικά κείμενα και ιδίως τη Σύμβαση του ΟΗΕ για την πάταξη της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας της 9ης Δεκεμβρίου 1999, της οποίας τη σημασία υπογραμμίζει.

γ) Τα προγενέστερα διεθνή συμβατικά κείμενα προέβλεπαν τη λήψη μέτρων κατά του ξεπλύματος, εστιάζοντας στην καταστολή και τη διεθνή συνεργασία (λ.χ. ποινικοποίηση του ξεπλύματος, προσωρινά μέτρα, δήμησηση, διεθνής συνεργασία), χωρίς να προσδίδουν αντίστοιχη βαρύτητα σε προληπτικά και άλλα μέτρα, όπως η οικοδόμηση ειδικών μονάδων χρηματοοικονομικών ελέγχων, η ανάκτηση και διανομή των δημευόμενων περιουσιακών στοιχείων κ.ο.κ.. Το κενό αυτό καλύπτει η παρούσα Σύμβαση.

δ) Η Σύμβαση αναφέρεται συγκεκριμένα (άρθρο 13) στην υποχρέωση των κρατών - μερών να οικοδομήσουν ένα συγκροτημένο και συμπαγές εθνικό θεσμικό πλαίσιο για τον έλεγχο και την εποπτεία των οικονομικών φορέ-

ων που εμπλέκονται στη διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και να λάβουν για το σκοπό αυτό αρκούντως υπόψη τους διεθνώς αναγνωρισμένους κανόνες, συμπεριλαμβανομένων ιδίως των αναθεωρημένων Συστάσεων της FATF. Οι τελευταίες καθίστανται έτσι πλέον ξεκάθαρα μέρος του κεκτημένου του Συμβουλίου της Ευρώπης.

Καθόσον αφορά στην ενσωμάτωση των προβλέψεων της Σύμβασης στην εθνική μας νομοθεσία, τα μέτρα που πρέπει να ληφθούν είναι περιορισμένα, με δεδομένες τις ήδη υφιστάμενες, εκτεταμένες ρυθμίσεις του ν. 3691/2008. Περισσότερη έμφαση δίνεται στην ανανέωση του καθεστώτος που ισχύει αναφορικά με τη διαδικασία αναγνώρισης και εκτέλεσης αποφάσεων δέσμευσης και δήμευσης περιουσιακών στοιχείων που προέρχονται από άλλα κράτη - μέρη -καθεστώς που διέπεται σήμερα από τον κυρωτικό της Σύμβασης του 1990 ν. 2655/1998- προκειμένου η εν λόγω διαδικασία να καταστεί πιο ευέλικτη και αποτελεσματική. Παρά την ανανέωση αυτή και παρότι η νέα Σύμβαση είναι πολύ πληρέστερη της παλιάς Σύμβασης του 1990, επελέγη να μη καταργηθούν ταυτόχρονα οι διατάξεις του ν. 2655/1998 που προσαρμόζουν το ελληνικό δίκαιο στην παλιότερη Σύμβαση και περιέχουν τις διατυπούμενες από την Ελλάδα σε σχέση με αυτή επιφυλάξεις. Κι αυτό γιατί το άρθρο 49 της παρούσας Σύμβασης, που ρυθμίζει τη σχέση των δύο υπό συζήτηση συμβατικών κειμένων, δίνει τη δυνατότητα στα κράτη - μέρη της νέας Σύμβασης να παραμείνουν δεσμευμένα από την παλαιότερη προκειμένου να αποφευχθεί η δημιουργία νομικών κενών. Έτσι, η Ελλάδα και τα κράτη - μέρη που κυρώνουν την παρούσα Σύμβαση θα εφαρμόζουν αυτή στις μεταξύ τους σχέσεις (ακόμα και αν είναι και τα δύο μέρη στη Σύμβαση του 1990), ενώ στις σχέσεις μεταξύ της Ελλάδας ως κράτους, μέρους στην παρούσα Σύμβαση (που έχει κυρώσει και εκείνη του 1990) και ενός κράτους - μέρους μόνο στην παλαιότερη Σύμβαση, θα εφαρμόζεται η τελευταία, συμπεριλαμβανομένων των τυχόν διατυπωθεισών επιφυλάξεων.

Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να είναι σαφές ότι οι προσαρμοστικές προς την παρούσα Σύμβαση διατάξεις που αφορούν στη δέσμευση και δήμηση περιουσιακών στοιχείων, θα έχουν στην πράξη ούτως ή άλλως σχετικά περιορισμένο πεδίο εφαρμογής, με δεδομένο ότι ειδικά στις σχέσεις των κρατών - μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μεταξύ τους θα εφαρμόζεται το ενωσιακό δίκαιο που έχει αποτυπωθεί στις Αποφάσεις-Πλαίσιο 2003/577/ΔΕΥ και 2006/783/ΔΕΥ, όπως αυτές ενσωματώνονται στο εθνικό μας δίκαιο σύμφωνα με το Τμήμα Β' του Μέρους Πρώτου του παρόντος νόμου.

Ενόψει των ανωτέρω, το Τμήμα Α' του Μέρους Πρώτου περιλαμβάνει εννέα άρθρα. Με το άρθρο 1 κυρώνεται η παρούσα Σύμβαση, ενώ στο άρθρο 2 προσδιορίζεται η εφαρμοζόμενη διαδικασία για την εκτέλεση αποφάσεων δέσμευσης άλλου κράτους - μέρους. Στο άρθρο 3 ορίζεται το Συμβούλιο Πλημμελειοδικών ως αρμόδιο για την αντίστοιχη εκτέλεση αποφάσεων δήμευσης. Στο άρθρο 4 ορίζεται ως Κεντρική Αρχή για τη διαβίβαση των σχετικών αιτημάτων το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Στα άρθρα 5 προβλέπεται η λήψη υπόψη των καταδικαστικών αποφάσεων άλλων κρατών - μερών για την εφαρμογή των εθνικών διατάξεων περί υποτροπής, στο άρθρο 6 προβλέπονται οι αναγκαίες τροποποιήσεις του Ποινικού Κώδικα, ε-

νώ στο άρθρο 7 εισάγονται ορισμένες αναγκαίες τροποποιήσεις του ν. 3691/2008. Το άρθρο 8 προβαίνει στην αναγκαία προσαρμογή του ν. 2655/1998, και τέλος το άρθρο 9 περιέχει τις επιφυλάξεις και δηλώσεις που συνοδεύουν την κύρωση της Σύμβασης. Ειδικότερα:

Άρθρο 1

Στο άρθρο 1 περιλαμβάνεται η κυρούμενη Σύμβαση στο πρωτότυπο και (αυθεντικό για την ερμηνεία της) αγγλικό και γαλλικό κείμενό της και στην ελληνική μετάφρασή της.

Άρθρο 2

Το άρθρο 21 της Σύμβασης καθιερώνει την υποχρέωση επιβολής, μετά από αίτημα άλλου κράτους - μέλους, προσωρινών μέτρων, όταν το κράτος που αιτείται βοήθεια έχει αρχίσει ποινικές διαδικασίες ή διαδικασίες δήμευσης και ζητεί τη δέσμευση ή κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων που είτε αποτελούν ήδη αντικείμενο αιτήματος δήμευσης είτε μπορούν σε μεταγενέστερο στάδιο να αποτελέσουν αντικείμενο τέτοιου αιτήματος. Η εν λόγω πρόβλεψη είναι σχεδόν πανομοιότυπη με εκείνη του άρθρου 11 της Σύμβασης του 1990. Το άρθρο δεύτερο του ν. 2655/1998, με τον οποίο κυρώθηκε η εν λόγω Σύμβαση, προβλέπει ως αρμόδιο για την ικανοποίηση των αιτημάτων δέσμευσης τον εισαγγελέα πλημμελειοδικών της περιφέρειας της τελευταίας γνωστής κατοικίας ή διαμονής του προσώπου στο οποίο αναφέρεται η αίτηση ή της περιφέρειας όπου βρίσκεται η περιουσία ή τα μέσα επί των οποίων ζητείται η επιβολή προσωρινών μέτρων. Προς βελτίωση της ανωτέρω πρόβλεψης, με το άρθρο 2 προτείνεται σε περίπτωση υποβολής τέτοιου αιτήματος από άλλο κράτος - μέρος της παρούσας Σύμβασης να εφαρμόζεται αναλόγως το άρθρο 48 του ν. 3691/2008, το οποίο περιέχει αναλυτική ρύθμιση των δυνατοτήτων δέσμευσης και απαγόρευσης εκποίησης περιουσιακών στοιχείων, αλλά και άρσης των σχετικών μέτρων, σε συνδυασμό με τις σχετικές με την παροχή δικαστικής συνδρομής διατάξεις.

Άρθρο 3

Το άρθρο 23 της Σύμβασης προβλέπει την υποχρέωση των κρατών - μερών της Σύμβασης είτε να εκτελούν αυτόματα μια απόφαση δήμευσης δικαστηρίου άλλου κράτους - μέλους είτε να υποβάλουν το σχετικό αίτημα στις αρμόδιες εγχώριες αρχές και, αφού αυτές χορηγήσουν εντολή δήμευσης, να εκτελούν την εντολή αυτή. Η υποχρέωση αυτή βρίσκεται με πανομοιότυπη σχεδόν διατύπωση και στο άρθρο 13 της παλιάς Σύμβασης του 1990, ο δε Έλληνας νομοθέτης είχε επιλέξει, με το άρθρο τρίτο του ν. 2655/1998, ορθά τη δεύτερη εκδοχή, ήτοι όχι την αυτόματη εκτέλεση, αλλά την εισαγωγή της αίτησης δήμευσης στο συμβούλιο πλημμελειοδικών με πρόταση του αρμόδιου εισαγγελέα, κατ' ανάλογη εφαρμογή της διαδικασίας που προβλεπόταν για τη δέσμευση επί προανάκρισης ή προκαταρκτικής εξέτασης στο άρθρο 5 του ν. 2331/1995.

Με το άρθρο 3 επιλέγεται ομοίως η εκδοχή του άρθρου 23 παρ. 1β της Σύμβασης, προτιμάται όμως να οριστεί πιο συγκεκριμένα, ότι τα σχετικά αιτήματα υποβάλλονται στο κατά τόπο αρμόδιο συμβούλιο πλημμελειοδι-

κών, το οποίο αποφασίζει με βούλευμά του, μετά από πρόταση του αρμόδιου εισαγγελέα, αν θα τα κάνει ή όχι δεκτά, εφαρμόζοντας μάλιστα, σε καταφατική περίπτωση, ανάλογα και τις διατάξεις περί δήμευσης του άρθρου 46 παρ. 2 εδάφιο α' του ν. 3691/2008. Κατά του εκδιδόμενου βουλεύματος υφίσταται, επίσης, δικαίωμα έφεσης και αναίρεσης των θιγόμενων μερών, κατ' ανάλογη εφαρμογή των άρθρων 492 και 504 παρ. 3 του Κώδικα Ποινικής Δικονομίας.

Άρθρο 4

Το άρθρο 33 της Σύμβασης υποχρεώνει τα κράτη - μέλη να ορίσουν μια κεντρική αρχή για την παραλαβή και αποστολή των αιτημάτων που υποβάλλονται στο πλαίσιο της διεθνούς συνεργασίας για την εφαρμογή της Σύμβασης, όπως και για τη διαβίβασή τους στις αρμόδιες προς εκτέλεση αρχές. Με το άρθρο 4 του σχεδίου νόμου ορίζεται ως Κεντρική Αρχή το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Σημειωτέον, ότι και με το άρθρο τρίτο του ν. 2655/1998, που αφορά στο πανομοιότυπο άρθρο 23 της παλιάς Σύμβασης του 1990, ως κεντρική αρχή ορίστηκε ο Υπουργός Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.

Άρθρο 5

Το άρθρο 6 της Σύμβασης υποχρεώνει τα κράτη - μέλη να υιοθετήσουν τα αναγκαία μέτρα, προκειμένου να εξασφαλίσουν την επαρκή διαχείριση των δεσμευθέντων ή κατασχεθέντων - ως προερχόμενων από εγκληματικές δραστηριότητες - περιουσιακών στοιχείων. Στο ίδιο πνεύμα, το άρθρο 10 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ προβλέπει τη λήψη από τα κράτη - μέλη των αναγκαίων μέτρων, για παράδειγμα με τη θέσπιση κεντρικών υπηρεσιών, εξειδικευμένων υπηρεσιών ή ισοδύναμων μηχανισμών, ώστε να εξασφαλίσουν την αποτελεσματική διαχείριση περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύονται ενόψει πιθανής δήμευσης, περαιτέρω δε την υποχρέωση των κρατών - μελών να εξετάσουν την πιθανότητα να λάβουν μέτρα που επιτρέπουν τη χρήση των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων για το δημόσιο συμφέρον ή για κοινωνικούς σκοπούς. Προς εκπλήρωση αυτών των υποχρεώσεων, το άρθρο 5 του σχεδίου νόμου εξουσιοδοτεί τον Υπουργό Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και τους συναρμόδιους αυτού Υπουργούς να συστήσουν με απόφασή τους υπηρεσία ή να καθορίσουν έναν από τους υφιστάμενους φορείς ως αρμόδιο για την κεντρική και αποτελεσματική διαχείριση αφενός των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων και αφετέρου των περιουσιακών στοιχείων που δεσμεύονται ενόψει πιθανής δήμευσης. Στους σκοπούς, τους οποίους μπορεί δυνητικά να υπηρετεί η διαχείριση των δημευμένων περιουσιακών στοιχείων, περιλαμβάνεται ρητά - πέραν της εξυπηρέτησης δημόσιων ή κοινωνικών σκοπών, όπως η διασφάλιση της δημόσιας τάξης και η πρόληψη της εγκληματικότητας - και η ικανοποίηση των θυμάτων των εγκληματικών δραστηριοτήτων από τις οποίες προέρχονται τα υπό συζήτηση στοιχεία. Επιπλέον, διευκρινίζεται ότι η έννοια της αποτελεσματικής διαχείρισης των δεσμευμένων περιουσιακών στοιχείων, εν αναμονή της δικαστικής απόφασης που θα κρίνει την τελική τύχη τους, περιλαμβάνει και τη δυνατότητα πώλησης ή μεταβίβασης αυτών, όταν κάτι τέτοιο κρίνεται απαραίτητο για τη

διασφάλιση της οικονομικής τους αξίας – η διαχείριση θα πρέπει να γίνεται με τον δέοντα τρόπο, με γνώμονα όχι μόνο το δημόσιο συμφέρον, αλλά πρωτίστως τα οικονομικά συμφέροντα του ίδιου του κυρίου των περιουσιακών στοιχείων, η περιουσιακή αξία των οποίων κινδυνεύει να απομειωθεί κατά τη διάρκεια της δέσμευσης.

Άρθρο 6 παράγραφος 1

Με την παράγραφο 1 του άρθρου 6 αναμορφώνεται το άρθρο 76 του Ποινικού Κώδικα, ούτως ώστε να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις των άρθρων 3 παρ. 1 και 5 της Σύμβασης και 4 παρ. 1 και 6 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ καθόσον αφορά στη ρητή συμπερίληψη αντικειμένων εμμέσως αποκτηθέντων από εγκληματικές πράξεις και στην υιοθέτηση προβλέψεων που αφορούν: α) στη δήμευση επί περιπτώσεων ανάμειξης των αντικειμένων με περιουσία που αποκτήθηκε από νόμιμες πηγές, οπότε η δήμευση επιβάλλεται μέχρι του ποσού της αξίας των ως άνω αναμειχθέντων αντικειμένων (αντίστοιχη πρόβλεψη έχει εισαχθεί ήδη στο άρθρο 238 παρ. 1 ΠΚ, εισάγεται δε και παρακάτω, με το άρθρο 7 παρ. 2 στο άρθρο 46 παρ. 1 του ν. 3691/2008), β) στη δυνατότητα αναπληρωματικής δήμευσης (κατ' αντίστοιχία προς όσα ισχύουν ήδη στο άρθρο 46 παρ. 2 του ν. 3691/2008), γ) στη δυνατότητα επιβολής χρηματικής ποινής αντί δήμευσης, μέχρι του ποσού που αντιστοιχεί στην αξία των μη δυνάμενων να δημευθούν αντικειμένων (κατ' αντίστοιχία και πάλι προς όσα ισχύουν στο άρθρο 46 παρ. 2 του ν. 3691/2008) και δ) στη δήμευση εις χείρας τρίτων, υπό συγκεκριμένες, αυστηρές προϋποθέσεις που παρατίθενται αναλυτικά στην παράγραφο 5 του προτεινόμενου άρθρου (σύμφωνα με όσα επιτάσσει το άρθρο 6 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ). Εισάγονται, περαιτέρω, για πρώτη φορά (στην προτεινόμενη παράγραφο 2 του άρθρου) κατευθυντήριες γραμμές που οφείλουν να λαμβάνουν υπόψη τους τα δικαστήρια κατά την κρίση επί της αναλογικότητας της επιβολής της δήμευσης. Η ισχύουσα πρόβλεψη περί επιβολής δήμευσης ως μέτρου ασφαλείας (άρθρο 76 παρ. 2 ΠΚ) διατηρείται ως παράγραφος 6 του προτεινόμενου άρθρου, ενώ η ισχύουσα παράγραφος 3 (η οποία γίνεται πλέον παράγραφος 7) συμπληρώνεται με την παροχή στο δικαστήριο της δυνατότητας να αποφασίσει αν αυτά που δημεύθηκαν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το δημόσιο συμφέρον ή για κοινωνικούς σκοπούς, ή για την ικανοποίηση του θύματος.

Άρθρα 6 παράγραφος 2 και 7 παράγραφος 1

Το ξέπλυμα χρήματος και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας τελούνται πολλές φορές διασυννοριακά από εγκληματικές οργανώσεις, τα μέλη των οποίων καταδικάζονται κάποτε σε περισσότερες από μία χώρες. Για το λόγο αυτόν και με δεδομένο ότι σε πολλά νομικά συστήματα, όπως στο δικό μας, η υποτροπή οδηγεί σε επιβάρυνση της επιβαλλόμενης ποινής, το άρθρο 11 της Σύμβασης προβλέπει τη λήψη υπόψη για τον καθορισμό του ύψους της ποινής και τυχόν αμετάκλητων καταδικαστικών αποφάσεων προερχόμενων από άλλα κράτη - μέλη της Σύμβασης. Η υποχρέωση αυτή εκπληρώνεται με τα προτεινόμενα άρθρα 6 παρ. 2 και 7 παρ. 1. Αξίζει να σημειωθεί ότι παρόμοιες προβλέψεις, που εισάγουν την αρχή της «διεθνούς υποτροπής», βρίσκονται και σε άλλα διεθνή κείμενα, όπως στο άρθρο 1 της Απόφασης - Πλαι-

σιο του Συμβουλίου της 6ης Δεκεμβρίου 2001 που τροποποίησε (εισάγοντας ένα νέο άρθρο 9Α) την Απόφαση Πλαίσιο 2000/383/ΔΕΥ της 29ης Μαΐου 2000 για την «ενίσχυση της προστασίας από την παραχάραξη εν όψει της εισαγωγής του ευρώ με την επιβολή ποινών και άλλων κυρώσεων». Σε συμμόρφωση προς την εν λόγω πρόβλεψη, με το άρθρο 25 του ν. 3663/2008 προσετέθη στον Ποινικό μας Κώδικα νέο άρθρο 214Α, αναφορικά με καταδίκες για εγκλήματα των άρθρων 207 έως 211 και 214 του Ποινικού Κώδικα.

Σε πρακτικό επίπεδο, είναι αλήθεια ότι η εφαρμογή των προτεινόμενων ρυθμίσεων προσκρούει στις δυσκολίες έγκαιρης ενημέρωσης των εγχώριων δικαστηρίων για την ύπαρξη αλλοδαπών καταδικαστικών αποφάσεων. Θα πρέπει, ωστόσο, να σημειωθεί, ότι σύμφωνα με το άρθρο 13 παρ. 1 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης Δικαστικής Συνδρομής σε Ποινικές Υποθέσεις της 20ής Απριλίου 1959 που κυρώθηκε στη χώρα μας με το ν. 4218/1961, «το προς ο η αίτησις Μέρους θα ανακοινώση εν ω μέτρω δύνανται αι παρ' αυτό δικαστικά αρχαί να λάβωσι τοιαύτας πληροφορίες, αντίγραφα ή αποσπάσματα του Ποινικού Μητρώου και πάσαν ετέραν εκ τούτου πληροφορίαν ήτις ήθελε ζητηθή παρά του αιτούντος Μέρους διά τας ανάγκας ποινικής τινός υποθέσεως.».

Άρθρο 7 παράγραφοι 2 έως 5

Με τις λοιπές παραγράφους του άρθρου 7 εισάγονται προσθήκες και τροποποιήσεις του ν. 3691/2008 που επιβάλλονται από την κυρούμενη Σύμβαση, αλλά και από βασικές αρχές του κράτους δικαίου. Ταυτόχρονα, ενσωματώνεται το άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ περί εκτεταμένης δήμευσης.

Ειδικότερα, με τη δεύτερη παράγραφο υιοθετείται η πρόβλεψη της Σύμβασης, σύμφωνα με την οποία σε περίπτωση ανάμειξης του προϊόντος του αδικήματος με περιουσία που προέρχεται από νόμιμες πηγές, η κατάσταση (δέσμευση) και η δήμευση επιβάλλονται μέχρι του ποσού της αξίας του προϊόντος αυτού. Αντίστοιχη πρόβλεψη έχει εισαχθεί ήδη, όπως προελέχθη, ειδικά για τα αδικήματα δωροδοκίας στο άρθρο 238 παρ. 1 του Ποινικού Κώδικα.

Η τρίτη παράγραφος αντικαθιστά το άρθρο 47 του ν. 3691/2008, διευρύνοντας τη δυνατότητα αποζημίωσης υπέρ του Δημοσίου σε κάθε περίπτωση καταδίκης σε στερητική της ελευθερίας ποινή τουλάχιστον τριών (3) ετών, και εξειδικεύοντας παράλληλα τα αδικήματα για τα οποία υφίσταται αυτή η δυνατότητα, σε εκείνα που απαριθμούνται στην παράγραφο 2 του συγκεκριμένου άρθρου, ήτοι σε εκείνα που επιβάλλονται κατά το άρθρο 5 της Οδηγίας 2014/42/ΕΕ.

Με την τέταρτη παράγραφο του άρθρου 7 υιοθετείται η επιβαλλόμενη από τη Σύμβαση (άρθρο 8) και την Οδηγία 2014/42/ΕΕ (άρθρα 6 παρ. 2, 7 παρ. 2 και 9 παρ. 9) προστασία καλόπιστων τρίτων, που έχουν αποκτήσει δικαιώματα επί του λογαριασμού ο οποίος καταλαμβάνεται από απαγόρευση κίνησης. Το ισχύον σήμερα καθεστώς παρέχει την προστασία αυτή μόνο επί απαγόρευσης εκποίησης ακινήτων (άρθρο 48 παρ. 3 του ν. 3691/2008).

Τέλος, στο άρθρο 48 του ν. 3691/2008 η παράγραφος 6 αναριθμείται σε 7 και προστίθεται νέα παράγραφος 6, η οποία παρέχει και στην περίπτωση της νομιμοποίησης τη δυνατότητα που παρέχει το άρθρο 49Α παρ. 11 του συ-

γκεκριμένου νόμου στην περίπτωση της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Διατάξεις αντίστοιχου περιεχομένου υπάρχουν, σημειωτέον, και σε άλλους νόμους, όπως στο άρθρο 10 παρ. 2 του ν. 3126/2003, όπως τροποποιήθηκε από το άρθρο 4 του ν. 3961/2011.

Άρθρο 8

Με το άρθρο 8 εισάγονται τροποποιήσεις του ν. 2655/1998, οι οποίες κρίνονται αναγκαίες προκειμένου αυτός να εναρμονιστεί με τις προβλέψεις του παρόντος νόμου. Με την πρώτη παράγραφο του άρθρου τροποποιείται το άρθρο τρίτο του προαναφερόμενου νόμου και καθιερύεται αρμοδιότητα του Συμβουλίου Πλημμελειοδικών προκειμένου περί αιτημάτων δήμευσης άλλων κρατών μερών της Σύμβασης του 1990. Με τη δεύτερη παράγραφο του άρθρου επανέρχονται σε ισχύ δηλώσεις του ελληνικού κράτους ως προς το εύρος εφαρμογής της ίδιας σύμβασης.

Άρθρο 9

Στο άρθρο 9 διατυπώνονται οι πολυάριθμες επιφυλάξεις και δηλώσεις της χώρας μας επί άρθρων της Σύμβασης που παρέχουν αυτήν τη δυνατότητα. Οι επιφυλάξεις και δηλώσεις αυτές έχουν ως εξής:

α) Με βάση την παρ. 2 του άρθρου 53 της Σύμβασης, η Ελλάδα επιφυλάσσεται του δικαιώματός της να μην εφαρμόσει το άρθρο 7 της παραγράφου 2γ, που αφορά στην υιοθέτηση μέτρων για την παρακολούθηση για μια συγκεκριμένη περίοδο των τραπεζικών κινήσεων που διενεργούνται μέσω ενός ή περισσότερων λογαριασμών, και το άρθρο 9 παρ. 6 της Σύμβασης, που αφορά στη δυνατότητα καταδίκης κάποιου για ξέπλυμα, ακόμα και όταν δεν έχει προσδιορισθεί το συγκεκριμένο έγκλημα που έχει τελεσθεί και από το οποίο προέρχονται τα νομιμοποιούμενα έσοδα.

β) Με βάση την παρ. 5 του άρθρου 46 της Σύμβασης, η Ελλάδα επιφυλάσσεται να εφαρμόζει το άρθρο 46 που αφορά στη συνεργασία μεταξύ των εθνικών μονάδων χρηματοοικονομικών ελέγχων, μόνον υπό τον όρο της τήρησης του κανόνα της αμοιβαιότητας.

γ) Σύμφωνα με το άρθρο 3 παρ. 1 της Σύμβασης, τα κράτη μέρη πρέπει να εξασφαλίσουν τη δυνατότητα δήμευσης των προϊόντων και οργάνων του εγκλήματος, περιορίζοντας αν θέλουν, με δήλωσή τους, τη δυνατότητα αυτή σε συγκεκριμένες κατηγορίες εγκλημάτων. Η χώρα μας προβαίνει στη σχετική δήλωση παραπέμποντας για την εφαρμογή της Σύμβασης στα αδικήματα για τα οποία εφαρμόζεται και το άρθρο 46 του ν. 3691/2008.

δ) Η παρ. 4 του άρθρου 3 της Σύμβασης απαιτεί από τα κράτη μέρη να εισαγάγουν στην εθνική τους νομοθεσία ένα είδος αντιστροφής του βάρους της απόδειξης αναφορικά με τη νόμιμη προέλευση των περιουσιακών στοιχείων που εμπίπτουν δυνητικά στις διατάξεις περί δήμευσης και συνδέονται με τους δράστες σοβαρών αδικημάτων ή άλλων αδικημάτων που καθορίζονται από το εθνικό δίκαιο. Η υποχρέωση, όμως, αυτή εισαγωγής ενός «τεκμηρίου μη νόμιμης προέλευσης» ισχύει μόνο στο μέτρο που είναι συμβατή με τις αρχές του εγχώριου δικαίου, ενώ το άρθρο 53 παρ. 4 της Σύμβασης χορηγεί ρητά δικαίωμα δήλωσης για τη μη αναγνώρισή της. Παρότι το εν λόγω τεκμήριο αφορά στο στάδιο μετά την κατάγνωση της ενοχής και δεν συνεπάγεται την συνολική α-

ντιστροφή του βάρους της απόδειξης στην ποινική διαδικασία (βλ. και ΕΔΔΑ, Απόφαση της 7.10.1988, Salabiaku κατά Γαλλίας και ΕΔΔΑ, Απόφαση της 5.7.2001, Phillips κατά Ηνωμένου Βασιλείου), κρίθηκε σκόπιμο να γίνει χρήση του δικαιώματος μη υιοθέτησής του, που παρέχεται στην παράγραφο 3 του άρθρου 53, ώστε να αποφευχθεί κάθε ενδεχόμενο κατάχρησής του.

ε) Σύμφωνα με το άρθρο 9 παρ. 4 της Σύμβασης, τα βασικά αδικήματα στη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες πρέπει να περιλαμβάνουν κατ' ελάχιστο τα απαριθμούμενα στο παράρτημα της Σύμβασης που αντιστοιχούν ακριβώς σε εκείνα που απαριθμούνται στις Συστάσεις της FATF. Πέραν αυτής της υποχρέωσης τα κράτη μέρη μπορούν να περιορίσουν το αδικήμα σε συγκεκριμένες κατηγορίες βασικών αδικημάτων, δηλώνοντας τυχόν περιορισμούς στη γραμματεία του Συμβουλίου της Ευρώπης. Η χώρα μας έχει επιλέξει να συμπεριλάβει στα βασικά αδικήματα κάθε αδικήμα που τιμωρείται με ποινή στέρησης της ελευθερίας, της οποίας το ελάχιστο όριο είναι άνω των έξι μηνών και από το οποίο προκύπτει περιουσιακό όφελος. Προβαίνει δε στη σχετική δήλωση παραπέμποντας στην απαρίθμηση του άρθρου 3 του ν. 3691/2008.

στ) Το άρθρο 17 παρ. 5 της Σύμβασης δίνει τη δυνατότητα στα κράτη - μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης να δηλώσουν ότι θα ικανοποιούν τα αιτήματα παροχής πληροφοριών για τους τραπεζικούς λογαριασμούς φυσικών ή νομικών προσώπων μόνο σε σχέση με τα απαριθμούμενα στο παράρτημα της Σύμβασης βασικά αδικήματα. Η Ελλάδα κάνει εν μέρει χρήση αυτής της δυνατότητας και δηλώνει ότι το εν λόγω άρθρο θα εφαρμόζεται μόνο αναφορικά με αδικήματα νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή βασικά αδικήματα του ν. 3691/2008.

ζ) Με δεδομένη την ανωτέρω (υπό α') επιφύλαξη της Ελλάδας να μην εφαρμόσει το άρθρο 7 παράγραφος 2γ, που αφορά στην υιοθέτηση μέτρων για την παρακολούθηση για μια συγκεκριμένη περίοδο τραπεζικών κινήσεων μέσω λογαριασμών, η Ελλάδα επιφυλάσσεται ουσιαστικά και του δικαιώματός της να μην ικανοποιεί τα σχετικά αιτήματα άλλων κρατών μερών της Σύμβασης.

η) Το άρθρο 24 παρ. 2 της Σύμβασης ορίζει ότι τα κράτη που εξετάζουν ένα αίτημα δέσμευσης άλλου κράτους μέρους δεσμεύονται από τα συμπεράσματα, ως προς τα γεγονότα, στο βαθμό που δηλώνονται σε μια καταδίκη ή δικαστική απόφαση του αιτούντος μέρους ή στο βαθμό που μια τέτοια καταδίκη ή δικαστική απόφαση βασίζεται σωπηρά σε αυτά. Η Ελλάδα επιφυλάσσεται να εφαρμόζει την παράγραφο αυτή μόνο στο μέτρο που αυτό δεν προσκρούει στο Σύνταγμα και στις θεμελιώδεις αρχές του νομικού της συστήματος.

θ) Το άρθρο 31 παρ. 2 της Σύμβασης αφήνει ανοικτό το ενδεχόμενο, η επίδοση νομικών εγγράφων που αφορούν λ.χ. στην απόφαση δέσμευσης περιουσιακών στοιχείων ή στην εκτέλεση μιας σχετικής απόφασης να γίνεται σύμφωνα με το δίκαιο του επιδίδοντος κράτους ακόμα και με τη χρήση ανεπίσημων οδών, ήτοι απευθείας με το ταχυδρομείο. Η Ελλάδα, που δεν αναγνωρίζει ακόμα μια τέτοια δυνατότητα, δηλώνει ότι δεν αποδέχεται την σχετική πρακτική όταν ο αποδέκτης των εγγράφων βρίσκεται στο έδαφός της.

ι) Σύμφωνα με όσα επιβάλλει το άρθρο 33 παρ. 2 της Σύμβασης, η Ελλάδα προσδιορίζει την αρχή που θα είναι αρμόδια για την διαβίβαση αιτημάτων που υποβάλλονται